

40 år av META i bibliografisk betraktelse

– eller META om META

Mathias Bäck & Joakim Kjellberg

40 years of META in bibliographical review - or META of META. It's been 40 year since the first issue of the META- journal of medieval archaeology in 1979. This we celebrate in 2019. This is a good opportunity to reflect briefly on the years past. This paper attempts to summarize the width and breadth of the journal and capture some of the transitions, themes and research trends that is collected within its more than 700 published papers. META has now evolved into META-journal of Historical archaeology. As a forum for discussions and new research we aim to continue METAs long tradition of being a central platform for historical archaeological debates and publication of new research in Sweden, the Nordic countries and the wider world for many more years to come.

Inledning

Det har nu gått 40 år sedan både Medeltidsarkeologisk förening och det första numret av tidskriften META – medeltidsarkeologisk tidskrift såg dagens ljus. Tidskrift, förening och själva ämnet Medeltidsarkeologi har under dessa år utvecklats, mognat och vuxit upp. Sedan det första numret av META har det skett en geografisk och kronologisk breddning av forskningsfältet. Idag har medeltidsarkeologi blivit en del av den historiska arkeologin, ett vitt förgrenat globalt forsk-

ningsfält. Historisk arkeologi praktiseras på flera universitet, museer och av uppdragsarkeologer i hela Norden. META har följt med och nu är vi sedan 2015 en historiskarkeologisk förening och tidskrift.

Världen utanför och inom arkeologin har snurrat på, med omstruktureringar av både universitetens och uppdragsarkeologins förutsättningar och verksamheternas inriktning till följd. Digitalisering och sociala medier har skapat annorlunda förutsättningar för alla tidskrifter, så och för META. Det har i och med 40-årsfirandet av det

första numret blivit dags att titta i backspeglarna, summera och reflektera över den tid som gått.

Från medeltidsarkeologi till historisk arkeologi – ett METAperspektiv

Under åren 1979 – 2006 utgavs tidskriften META- medeltidsarkeologisk tidskrift av Medeltidsarkeologisk förening. Tidskriften utkom med allt som oftast fyra nummer per år. Både förening och tidskrift hade en nära anknytning till Lunds universitetet men var fristående organiserad. Redaktionen utgjordes i hög grad av doktorander vid Arkeologiska institutionen och styrelsen av personal vid institutionen. Ett stycke in på 2000-talet hade föreningen haft ca 500 medlemmar från hela Norden varav ca 300 var årliga prenumeranter på tidskriften. Tidskriften hade också periodvis haft lokalredaktioner i Danmark, Stockholm och på Gotland. Samtidigt med att utbildningen i Medeltidsarkeologi övergick i Historisk arkeologi 2005 förändrades läget för tidskriften. Det tidigare tidskriftsstödet från Vetenskapsrådet uteblev och tidskriften slutade utkomma 2006, bland annat på grund av kraftigt minskade medlems- och prenumerantantal samt administrativa och ekonomiska problem.

För att fylla det hålrum som METAs frånfalle genererat påbörjades, i samband med Stratigrafimötet i Jönköping 2011, diskussioner mellan en grupp yrkesverksamma upp-

dragsarkeologer om att starta ett nytt nätverk för historisk arkeologi. Det framkom i kontakt med institutionen i Lund att META fortfarande existerade men saknade redaktion, vilket medgav möjligheterna att istället återaktivera tidskriften. Medeltidsarkeologisk förening fick en ny styrelse och tidskriften ett nytt namn då Historiskarkeologisk förening startades 2014. META utkom i ny dräkt och utformning som META-Historiskarkeologisk tidskrift 2015 efter ett uppehåll på ungefär 10 år.

Vem har skrivit i META?

Genom åren har forskare, yrkesverksamma arkeologer, studenter och museipersonal med kunskap som berör historisk arkeologi bjudits in till META för att presentera nya forskningsrön, frågor och diskussionsämnen men också recensioner. META har sedan starten publicerat mer än 700 artiklar på olika teman. Samtliga nordiska länder är representerade bland författarna men trådarna sträcker sig emellertid långt ut i världen, från USA i väster till Ryssland i öster och Somalia i söder.

Fram till kommande nummer (2019) har inte mindre än 423 olika författare skrivit/debatterat i META under de 40 åren som gått sedan starten. Här finns hela skalan från professorer till studenter och en betydande del har varit uppdragsarkeologer från fält. De flesta artiklar, närmare två tredjedelar, har skrivits av män. Vi har dock inte undersökt

Land	Personer
Sverige	278
Danmark	47
Norge	43
Finland	23
Storbritannien	12
Tyskland	6
Nederländerna	3
Estland	2
Island	2
Polen	2
Ryssland	2
Somalia	1
Spanien	1
USA	1

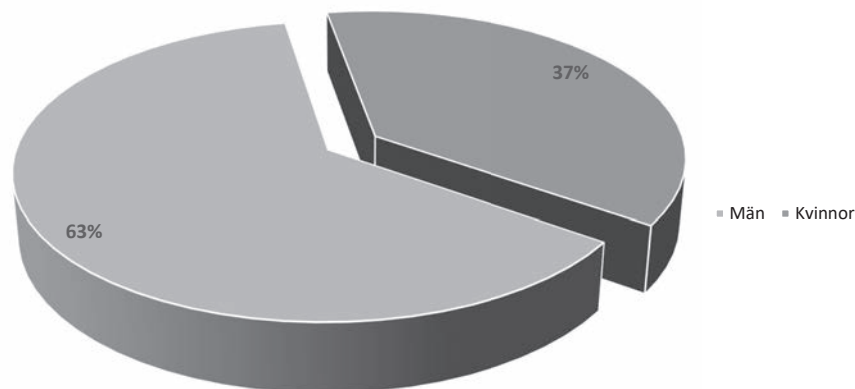
om detta förhållande är lika över tid, eller om det finns perioder där fördelningen är jämnare. Det skulle vara intressant om man t.ex. skulle kunna relatera könsfördelning med olika teman, liksom om det finns kopplingar mellan teman och särskilda specialistområden och institutioner. Vi har heller inte i nuläget haft möjlighet att djupare analysera

författarnas/artiklarnas bakgrund och enskildas akademiska meriter. Vi kan bara konstatera att flera artikelförfattare har skrivit sina första alster som studenter för att senare fortsätta publicera sig med allt högre grader och nya tjänstetitlar och tjänsteställen.

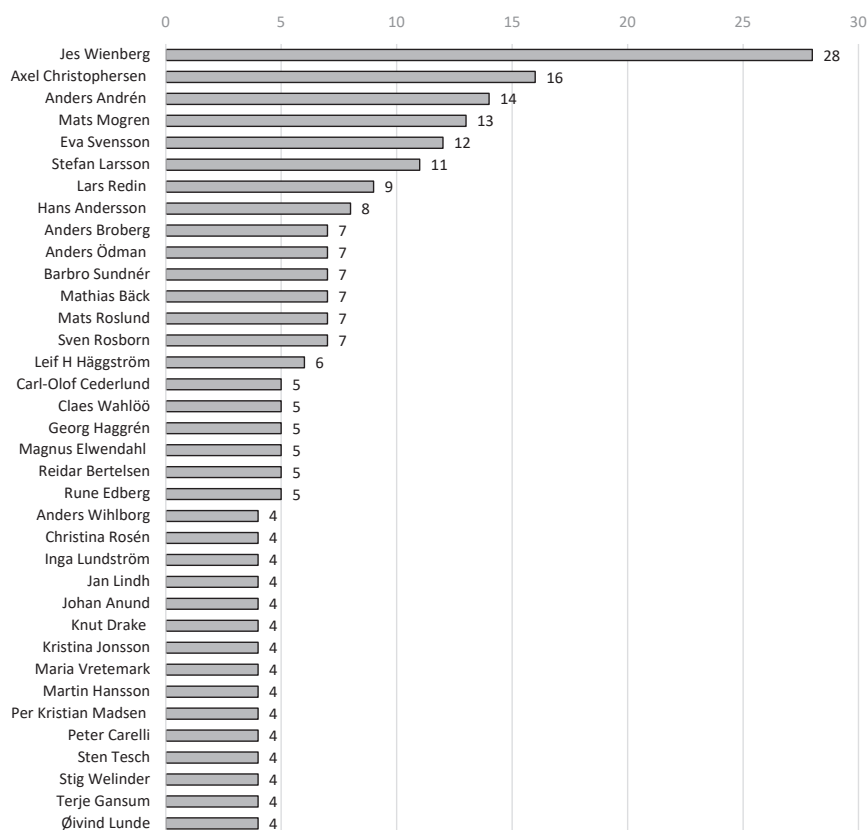
De som skrivit flest artiklar (minst 4) tillhör METAs ”Hall of fame”. Överlägset mest produktiv har Jes Wienberg varit, och det kommer att dröja många år (om någonsin) innan någon kan matcha den aktiviteten. En intressant iakttagelse är att samtliga redaktörer från pilotnumret finns på denna lista och att tre av dem toppar densamma.

Teman över tid

Tidskriften torde vara den bästa källan i syfte att avspegla teman och forskningstrender som varit rådande inom den historiska arkeologin från omkring 1980 till idag. Nedan

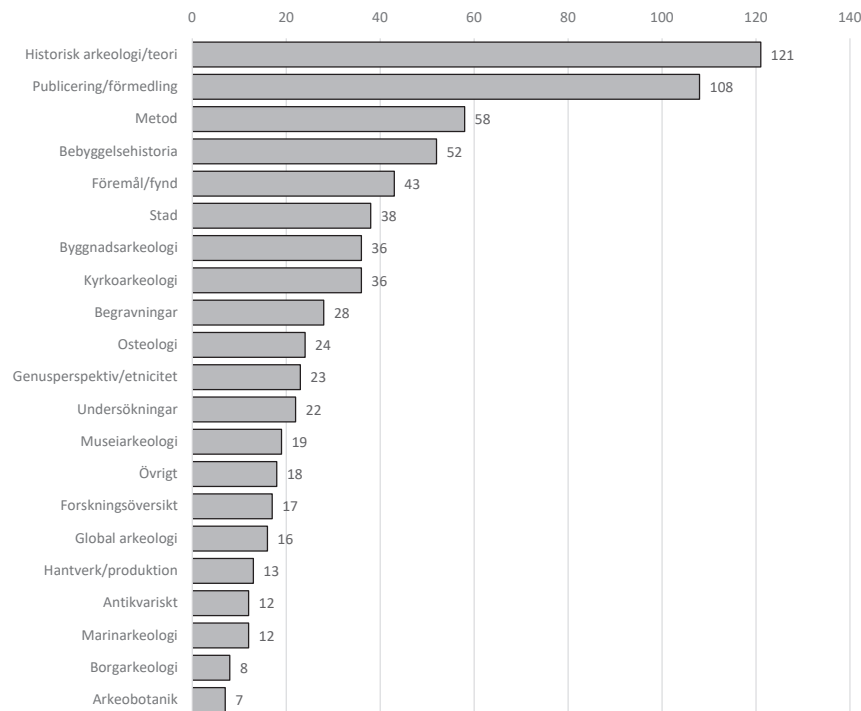
Figur 1. Den relativa fördelningen mellan kvinnliga och manliga författare under perioden 1979–2019.

Figur 2. Författare som skrivit minst fyra artiklar i META under perioden 1979–2019.

presenteras en statistisk fördelning av övergripande teman som berörts under åren (figur 3). Rubrikerna är av en övergripande karaktär och variationen på enskilda ämnen inom respektive rubrik är mer eller mindre stor beroende på ämnesområde. Inom den största kategorin historisk arkeologi/teori gömmer sig naturligtvis den historiska arkeologins (medeltidsarkeologins) berättigandediskussion, särskilt tydligt framträdande under 1980-talet. Den stora kategorin, publicering/förmedling, innefattar till exempel alla recensioner. Majoriteten av dessa

är gjorda under tidskriftens första decennium och reflekterar därmed också den nära institutionella koppling i starten och det akademiska behovet av diskussion kring nyutkommen litteratur. De därpå tre största ämnesområdena är metod, bebyggelsehistorisk arkeologi och föremål/fynd. Att stadsarkeologin kommer först på sjätte plats, kan tyckas märkligt med tanke på institutionens i Lund inriktning och avhandlingsproduktion. En anledning till detta är att en del stadsrelaterade artiklar här har placerats inom andra kategorier på grund av att ar-

Figur 3. Artiklarna som publicerats i META har delats in i 21 kategorier för att ge en överblick över vilka teman inom den arkeologiska disciplinen som engagerat författarna. Siffran anger antalet artiklar inom respektive kategori.

tikelns fokus inte varit urbanitet/urbanisering per se utan berör något material eller ämnesområde som relaterar till städer. Så har till exempel artiklar om osteologi placerats i kategorin osteologi och föremål/fynd inom denna kategori även om dessa behandlar stadsmaterial. Den största orsaken till att kategorin stad kan tyckas underrepresenterad är att en stor mängd artiklar inom kategorierna historisk arkeologi/teori och inte minst metod berör stadsarkeologiska frågor. Inte minst artiklar inom kategorin metod har ofta ett nära samband med utvecklingen av stadsarkeologin och dess metoder - som för övrigt kommit att bli

avgörande för introduktionen av kontextuell undersökningsmetodik i svenska arkeologi.

Det säger sig själv att gränserna mellan dessa kategorier i många fall inte är särskilt skarp. Det finns en mängd artiklar som (nästan) lika gärna kunde ha hamnat under en annan kategori. Ytterligare en felkälla i statistiken är att kategoriseringen baseras på artiklarnas titlar. Varje enskild artikel har inte kunnat läsas inför denna sammanställning så det finns säkert de bland författarna som kommer att finna någon av sin/sina artiklar placerade i fel kategori. I stora drag ger statistiken ändå en bild av intressesfärerna och

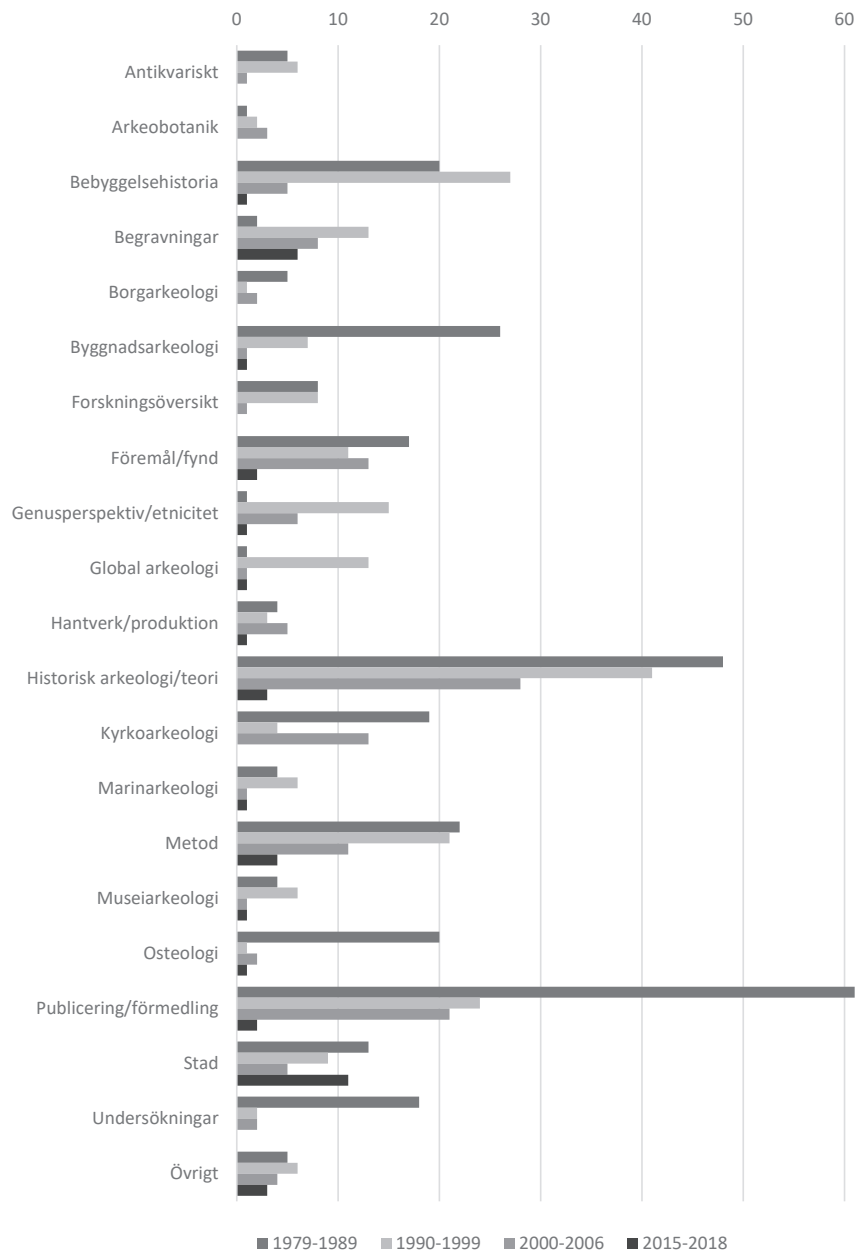
tendenserna inom den historiska arkeologin som egen disciplin.

Vi har undersökt hur de olika tematiska kategorierna fördelar sig över tid (figur 4). Detta i syfte att se vilka ämnesområden som intresserat författarna, men i förlängningen också vad man diskuterat i det arkeologiska samfundet i stort. På det sättet reflekterar artiklarna i tidskriften generella trender och tendenser inom fältet. Det arkeologiska samhället har genomgått stora förändringar under den tidsperiod som META existerat. Med utgångspunkt i detta kan man fråga sig om de tidiga numren i högre utsträckning avspeglar den akademiska diskursen och där de behandlade temana med tiden alltmer kommit att beröra andra delar av arkeologin, inte minst har det skett omfattande förändringar inom exploateringsarkeologin. META formas till exempel i en tid då stadsarkeologin fortfarande sliter med att kunna bedriva undersökningar med tillräckliga ekonomiska resurser och tid för att ha en möjlighet att genomföra undersökningar av fullödig omfattning. Som exempel kan nämnas att en av de allra första stadsarkeologiska undersökningarna som i sin helhet berörde tidigmodern tid genomfördes först i mitten av 1980-talet i Nyköping (kv. Biografen).

De ämnesområden som dominerade under 1980-talet är; publicering/förmedling, historisk arkeologi/teori, byggnadsarkeologi och metod, tätt följt av bebyggelsehistoria, osteologi och kyrkoarkeologi.

De ämnesområden som dominerar under 1990-talet kanske i ännu högre grad än under 1980-talet reflekterar övergripande trender inom det arkeologiska forskningsfältet. De ämnesområden som dominerade under 1990-talet är; historisk arkeologi/teori, bebyggelsehistoria, publicering/förmedling och metod. Under 2000-talets första hälft (under den begränsade period META gavs ut) är det samma teman som dominerar, d.v.s.; historisk arkeologi/teori, publicering/förmedling, men den relativa andelen artiklar om föremål/fynd och kyrkoarkeologi ökar något från föregående period. Anledningen till att en del (mindre omfattande vad gäller antalet artiklar/debattinlägg) ämnesområden dominerar under en period är oftast att en mer eller mindre häftig debatt berört frågor kring detta ämnesområde eller att avhandlingsarbeten pågått inom dessa ämnesområden.

Debattsekvenserna är fler under främst 1980-talet och fram till början av 1990-talet. Det går således att spåra ett samband mellan detta uttryck för förmedling och tidskriftens formativa period. Även om vi själva inte var med i det initiala skedet kan vi inte undgå att tolka detta som en reflektion av behovet att definiera ämnesområdet historisk arkeologi. Det handlade ju om att överskrida disciplinära gränser genom att källkritiskt behöva börja hantera skriftligt källmaterial och stående byggnader. Vad är t.ex. skillnaden mellan byggnadsdokumentation och byggnadsarkeologisk dokumentation?

Figur 4. Antal artiklar fördelade på kategori per tidsperiod. Observera att 2000-talet och 2010-talet representerar kortare tidsperioder än de första två decennierna.

Strategier för att hantera de stora fyndmängder som stadsundersökningarna genererade kom också att debatteras, liksom tredimensionalitetens konsekvenser för undersökningsmetoderna i urbana miljöer. Förvisso har problematiken med allt från representativitet, undersökningsmetod och dokumentationsmetod rörande platser med komplexa kulturlager fortsatt även under 1990-talet. Detta har utan tvekan varit vägledande för utvecklingen av undersökningsmetoder inom den förhistoriska arkeologin, där man med tiden (i varierande grad), har börjat anamma den kontextuella grävmetodik.

De första 10 åren (1979–1989)

Eftersom 1970-talet endast är representerat av ett år (1979) har statistiken från 1970-talet slagits ihop med 1980-talet då de innefattar samma skede i ämnets interna diskurs. Av statistiken framgår också att tidskriftens första decennium uppvisar en stor bredd vad gäller teman som behandlas. Det är de facto så att det inte finns någon annan period i tidskriftens utgivning där så många av de här definierade ämnena dominerar antalet artiklar så mycket som under 1980-talet.

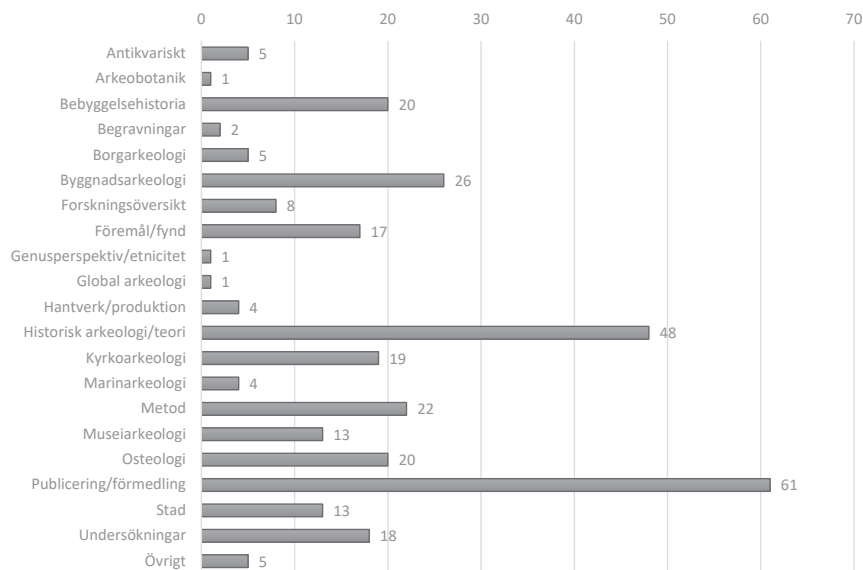
Förutom den enskilt dominerande kategorin publicering/förmedling, som alltså innefattar recensioner och debattsekvenser samt metaämnet – historisk arkeologi, kan vi konstatera att de ämnesområden som engagerat mest är sådana

Figur 5. Inte bara innehållet utan också omslagen och deras konstnärlighet har varierat över tid. Från sitt enkla ursprung med uppkopierade häften till reprotryckta böcker har den färgrika tidskriften dumpit ned i brevlådorna till glädje och nytta för många i olika gestaltningar.

som i ljuset av historien reflekterar mötet mellan arkeologi-historia-byggnadshistoria. Det handlar om idag klassiska forskningsfält som byggnadsarkeologi/kyrkoarkeologi och bebyggelsehistoria. Även inom kategorin metod (som bitvis tangerar historisk arkeologi/teori) är produktiviteten stor under denna period. Det känns logiskt att en formativ period för ämnesområdet också genererar en samtida teoretisk/metodologisk diskussion för att hantera brytpunkten mellan arkeologi och historia.

Föremålsstudier, osteologi och undersökningar (vilket här innefattar redovisningar av arkeologiska undersökningar) är ämnesområden som kan uppfattas som mer traditionella i sammanhanget. Dessa kategorier (föremålsstudier un-

Figur 6. Antalet artiklar inom de utvalda kategorierna under 1980-talet (inklusive 1979).

dantaget) blir under kommande decennier behandlade i betydligt mindre utsträckning och tidskriften fokuserar i detta hänseende gradvis mindre på beskrivande studier och mer på problematisering och teoretisering av källmaterialet. Ett förhållningssätt som kan sammanfattas i ordet källmaterialproduktion. Utgivningen av det normerande projektet medeltidssta-

den pågick under hela detta decennium och har säkerligen bidragit till artiklar som berör urbanitetsfrågor är relativt väl representerade (här gömmer sig en del urbanitetsrelaterade frågor under andra kategorier).

1990-tal (1990–1999)

Under 1990-talet är diskussionen om disciplinen historisk arkeologi

Figur 7. Under senare delen av 1980-talet och början av 1990-talet fick tidskriften en ansiktslyftning med proffsigare tryck och bindning. Färgrikedomen var i avtagande men konstnärligheten på omslagen bestod.

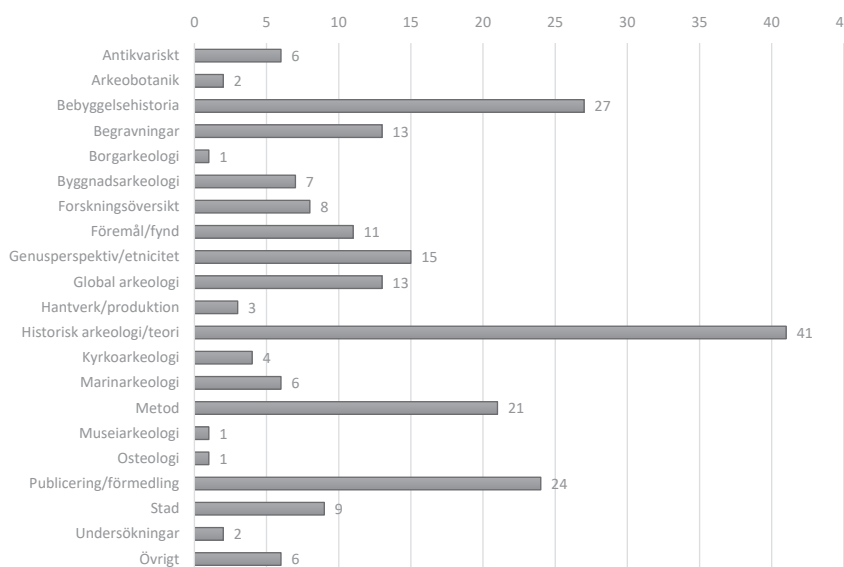
och dess akademiska position fortfarande i allra högsta grad aktuell om man utgår ifrån det antal artiklar som faller inom kategorin under detta decennium. Kategorin publicering/förmedling (inklusive debatt) är fortfarande aktuellt medan artiklar som behandlar borgar, byggnadsarkeologi och kyrkoarkeologi är betydligt färre än under föregående tioårsperiod. Ämnesområden som behandlas i märkbart större omfattning är begravningsplatser/begravningar och även den bebyggelsehistoriska arkeologin, och då inte minst landsbygdens bebyggelse, får ett tydligt genomslag. Åtminstone det senare kan säkerligen relateras till utvecklingen inom exploateringsarkeologin och de stora infrastruktursatsningar under senare delen av 1980-talet och 1990-talet vilket genererat stora landsbygds-

Figur 9. Det var under mitten av 1990-talet som META ånyo fick en ny grafisk formgivning. Det karaktäristiska tudelade omslaget kom att gälla ända fram till 2006.

undersökningar med till lika betydande ny kunskap om landsbygdens bebyggelseutveckling i olika delar av landet.

Arkeologins kontemporära samhällsanknytning synliggörs i META under 1990-talet genom det tyd-

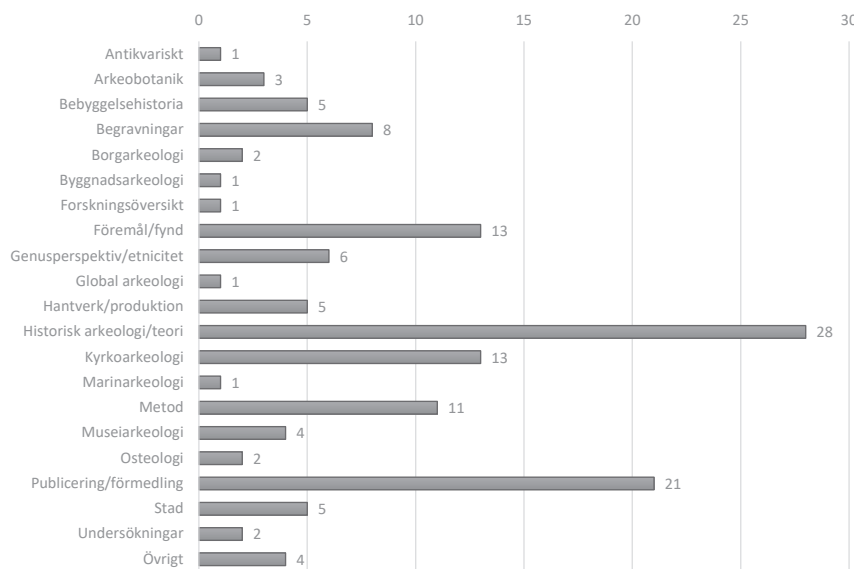
Figur 8. Antalet artiklar inom de utvalda kategorierna under 1990-talet.

liga genomslaget av artiklar som behandlar genusfrågor och etnicitet. Dessa aspekter har vi alla som varit verksamma som arkeologer under detta decennium behövt förhålla oss till och trenderna reflekteras alldeles klart i utgivningen av META under 1990-talet. Urbanitetsdiskussionen finns representerad i ungefär samma omfattning som tidigare.

2000-tal (2000–2006)

Omkring år 2000 startas en lokalredaktion i Stockholm. Syftet var att vidga det geografiska området som behandlades i tidskriftens artiklar. Man ville helt enkelt få in fler artiklar som diskuterade de mellersta och norra delarna av Sverige. Konsekvensen av lokalredaktionens arbete blev dessutom även att bidrag från finländska kolleger ökade.

Då utgivningen av META under 2000-talet bara utgörs av drygt hälften så många nummer som föregående perioder påverkar detta sannolikt statistikens representativitet. Detta kan vi bara acceptera och ändå se om det sker några förändringar vad gäller preferenser för de som skriver i tidskriften under dessa år. Metodfrågor förefaller vara något mindre framträdande medan teoridebatten fortgår med full kraft. Även flödet av presentationer av pågående projekt, recensioner och anmälningar av litteratur är fortfarande livlig under 2000-talet. Däremot är det anmärkningsvärt att kategorin genusperspektiv/eticitet markant minskat vad gäller antal artiklar. Detta är inte lätt att förklara men skulle kunna vara en effekt av det endast är ett halvt årtionde som i detta fall skall representera de arke-

Figur 10. Antalet artiklar inom de utvalda kategorierna under 2000-talet.

ologiska trenderna under denna del av METAs utgivning. Vi kan däremot konstatera att kyrkoarkeologisk forskning förefaller ha en uppgång under perioden. Möjligen avspeglar detta att det under perioden pågick en mängd kyrkorelaterade avhandlingsarbeten som skulle komma att publiceras under 2000-talets andra hälft. Artiklar som berör föremål är fortfarande väl representerade under dessa år och visar väl egentligen att bearbetning av och teoretisering kring föremål och fynd är en central del inom arkeologin och ett ämnesområde som flertalet arkeologer förr eller senare behöver förhålla sig till. Vi har inte i detta tillfälle studerat förhållningssätt till föremålsforskning över tid, så som det framträder i artiklarna i META. Det skulle vara

förvånande om det inte gick att spåra skillnader över tid där föremålsstudiernas inriktning påverkats av att andra nya forskningsfält gör sig gällande (t.ex. genusforskning och fokus på etnicitet).

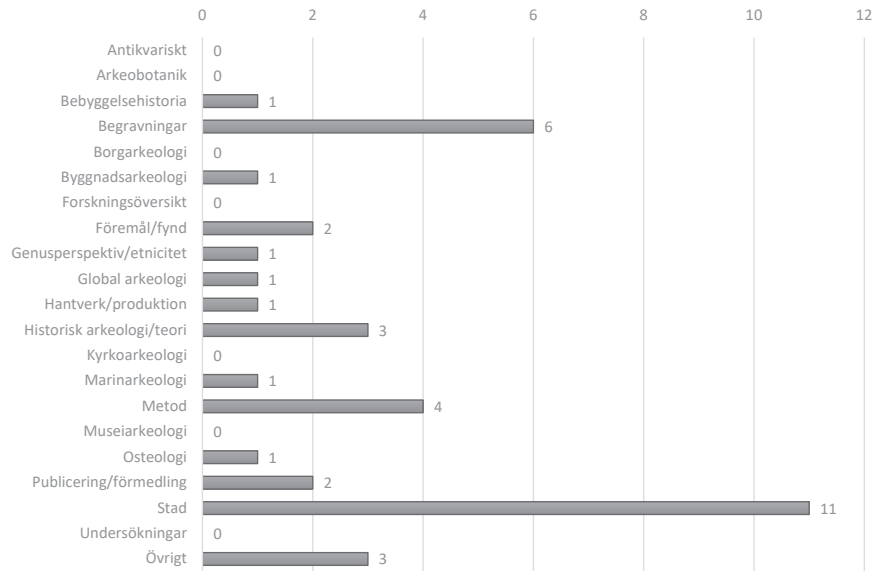
En ny historisk arkeologisk årsskrift (2015 –)

Om 2000-talet är brandskattat i ett statistiskt perspektiv är det ännu svårare att se några klara tendenser under 2010-talet då nya META kom ut med det första numret mitt i decenniet och det ännu bara finns fyra utgivna årgångar. Härtill kommer att formatet har förändrats så tillvida att tidskriften endast ges ut med en volym per år. Detta motverkar i sig en intensivare debatt, så som vi känner den från 1980- och 1990-talet. Några inlägg av detta slag finns dock publicerade på föreningens och tidskriftens webbplats (www.histark.se). Inte desto mindre kan det vara på sin plats med ett par iakttagelser utifrån existerande texter.

Utan tillräckligt statistiskt underlag för en likvärdig jämförelse med tidigare decennier kan vi se en avmattning av metadiskussionen om ämnesområdet historisk arkeologi. Reflekterar detta att ämnet uppnått en akademisk mognad? En sådan mognad är åtminstone synlig inom den antikvariska sfären av det arkeologiska fältet. Inte minst den nya lagstiftningen med en årtalsgiven avgränsning för vad som skulle kunna falla inom ramen för KML

Figur 11. META i ny dräkt skapades med första numret 2015. Nu blev tidskriften också årsskrift, med ökade sidantal till följd. Den grafiska profilen liksom mycket av innehållet känns igen även om artikellängd och särskilt referenslistornas titelantal ökat betydligt - ett tecken på de digitala bibliotekens inträde i samhället kanske? META följer med men står inte opåverkad av tidens gång.

Figur 12. Antalet artiklar inom de utvalda kategorierna under 2010-talet.

kommer att påverka exploateringsarkeologin. Mer traditionella medeltidsarkeologiska ämnesområden som byggnadsarkeologi, kyrkoarkeologi, borgarkeologi men även diskussionen kring föremål/fynd visar så här långt en avsevärd nedgång vad gäller antalet artiklar i META sedan 2015. Det fält som uppvisar en tydlig uppgång är stadsarkeologin och urbanitetsdiskussionen. En möjlig förklaring till detta är att det (med enstaka undantag för första gången sedan 1980-talet) under detta årtionde skett ett antal mycket stora stadsarkeologiska undersökningar runt om i landet. Detta har givetvis genererat en stor mängd nytt källmaterial, som dessutom grävts och dokumenterats på ett annat sätt än de tidigare undersökningarna. Nya metoder och dokumentationssystem har haft stor betydelse för den

urbana arkeologin, men det går heller inte att bortse från länsstyrelsernas roll i denna process. Man kan säga att förutsättningarna för de arkeologer som skulle hantera de komplexa kulturlagren och stora mängderna fynd var radikalt andra under 1980-talet än vad fallet är för oss som arbetar med städer idag.

Och sen då...ett META-perspektiv på framtiden?

Mycket av det som tidigt diskuterades i META har idag blivit inbäddat i den arkeologiska praktiken, inte minst det kontextuella synsättet, den digitala dokumentationstekniken, naturvetenskapliga analyser och synen på både ting och kulturlager som betydelsefulla informationsbärare. Kanske har debatterna varit METAs mest betydande bi-

drag till ämnesutvecklingen. Historisk-archeologisk forskning bedrivs idag i de flesta arkeologiska miljöer och det produceras mer historisk-archeologiska forskningsresultat nu än någonsin tidigare. Samtidigt har drivkraften i de ämnesspecifika diskussionerna varit avtagande. Fortfarande är de flesta arbetsplatser relativt små och antalet specialister få inom såväl universitet, muséer och uppdragsarcheologi. Vi ses ibland på olika "klassträffar" med stratigrafimöten, kyrkosymposier och stadsarcheologiska forum eller olika tematiska internationella konferenser. Detta är förstås alltid trevligt men behovet av en plattform att mötas och diskutera historiskarcheologisk forskning och nya resultat är fortfarande stort. META har under de senaste 40 åren varit en central del i de diskussioner som format det historiskarcheologiska forskningsfältet i Sverige men också i Norden. Världen utanför har också skymtat fram i flera artiklar. På den vägen skall också META förhoppningsvis fortsätta i många år.

Föreningen bakom tidskriften har fortsatt som huvudsyfte att främja historiskarcheologisk forskning (tidigare medeltidsarcheologisk). Detta görs främst genom att publicera tidskriften META men också genom att skapa förutsättningar för kontakt och nätverk mellan de i fältet verksamma, oavsett om de är inom universitet, myndigheter eller uppdragsarcheologi. Tidskriften har alltid utgjort föreningens främsta kommunikationsmedel men är

samtidigt mycket resurskrävande. De vetenskapliga tidskrifternas förutsättningar har också förändrats i detta digitala tidevarv.

Fokus för föreningen verksamhet sedan 2015 har varit att återetablera tidskriften som en årsskrift. Föreningen har också skapat en websida där det är möjligt att få tillgång till samtliga årgångar av META i digital form (www.histark.se). Websidan, och föreningens facebook-sida, har idag mer än 500 följare. Det är emellertid tydligt att det vikande prenumerantunderlaget som drabbat många tidskrifter också varit kännbart för META, inte minst ekonomiskt. Föreningen har därför också tacksamt mottagit stöd för sin utgivning från flera arkeologiska institutioner och muséer, förutan vilket de senaste numren inte hade kunnat färdigställas. Tidskriften har också ånyo flera universitetsbibliotek, muséer och myndigheter i Norden och Nordeuropa som prenumeranter – ett antal som årligen ökat sedan 2015. Trots att det ekonomiska läget är kärvt och manövreringsutrymmet begränsat ser vi hoppfullt på framtiden. I skrivande stund utreder Kungliga biblioteket på regeringens uppdrag hur nya förutsättningar kan skapas för vetenskapliga tidskrifter. Ännu finns inga lösningar men förbättringar skymtar vid horisonten.

Föreningen kommer under de närmaste åren också fortsatt arbeta aktivt med att också utvecklas som nätverk och kontaktforum genom en serie tematiska möten och sym-

posier i samband med årsmötet, med start i jubileumssymposiet 2019. Ett medlemskap i föreningen kommer därför förhoppningsvis innebära mer än en prenumeration på tidskriften. Föreningen hoppas inom en snar framtid även kunna övergå till en mer digitalt baserad plattform, där den fortsatt publiceras som open-access-tidskrift på webben. Den tryckta tidskriften kommer möjligen fortsättningsvis att erbjudas som print-on-demand för enskilda och institutioner som efterfrågar detta. Genom att öppna för fler möjligheter för olika medlemmars önskemål och behov hoppas vi också kunna fortsätta attrahera medlemmar till ett modernt och självklart nätverk för historisk arkeologi även i framtiden.

Vår genomgång av METAs utgivning har visat att tidskriften alltid utvecklats och på många sätt reflekterat trender och tendenser inom det arkeologiska fältet. 1980- och 90-talens stora prenumerantskara kommer kanske inte tillbaka men

behovet av tidskriftens förmåga att samla aktuell forskning i ett allt bredare forskningsfält spritt på många fler aktörer är större än någonsin. I dagens digitala värld kan mycket hända snabbt och kanske blir tidskriften med tiden mer ett orollor. META har alltid varit ett verktyg bland många i arkeologens verktygslåda, sida vid sida med skärlevar och pennor. META har alltid varit en tidskrift för och av dess medlemmar, oavsett professor eller student, fältarkeologer och teoretiker. Så kommer vi också fortsätta att vara. Vi hoppas på många nya möten och bekanskap framöver.

Mathias Bäck
SHM Arkeologerna
Mathias.back@arkeologerna.com

Joakim Kjellberg
Inst. för arkeologi och antik historia,
Uppsala universitet
Joakim.kjellberg@arkeologi.uu.se

META 2019